

**„Elektroniczny wizerunek biblioteki” pod red. Mai Wojciechowskiej.**

**Gdańsk 2008**

Pozycja, którą przedstawię nosi tytuł **„Elektroniczny wizerunek biblioteki”**. Książka zawiera 21 referatów, które (choć nie wszystkie) postaram się Państwu przybliżyć.

Postęp w dziedzinie komputeryzacji, usług elektronicznych całkowicie zmienił oblicze biblioteki, dzięki nowym technologiom zwiększają zakres swoich usług, zasoby o materiały elektroniczne. Współczesnej biblioteki nie można sobie wyobrazić bez zaawansowanej technologii informatycznej. Nowe techniki związane z gromadzeniem i udostępnianiem źródeł informacji, powszechność w dostępie do Internetu spowodował ogromne zainteresowanie nas – bibliotekarzy oraz użytkowników dostępem do tych źródeł. Istotne jest również stworzenie odpowiedniego wizerunku biblioteki; pozytywny wizerunek jaki sobie wypracuje, spowoduje wzrost jej popularności w środowisku.

Ze względu na tematykę zawartą w książce można ją podzielić umownie na kilka części:

1. Część I Kształtowanie się wizerunku biblioteki oraz jej użytkowników
2. Część II: Rola bibliotek w kształceniu, informowaniu o źródłach
3. Część III: „Dobra” strona biblioteki
4. Część IV: Web 2.0 oraz jego narzędzia kształtujące wizerunek biblioteki
5. Część V: Komputeryzacja bibliotek (trochę historii oraz teraźniejszość)

W części I na uwagę zasługuje referat Anny Sobiech pt. **„Kształtowanie wizerunku biblioteki przez media elektroniczne”**. Autorka wyliczyła zalety Internetu: globalny zasięg, interaktywność, szybkość komunikacji, dwukierunkowość przekazu oraz dowolność czasu przepływu informacji. Internet stał się głównym czynnikiem współcześnie zwiększającym konkurencyjność przedsiębiorstw (bibliotek również). Własna strona internetowa biblioteki to przede wszystkim informowanie o zbiorach i bazach danych. Serwis internetowy biblioteki to konieczność, bez tego biblioteka staje się tylko instytucją a nie sprawnie funkcjonującym przedsiębiorstwem.

Drugim referatem tematycznie nawiązującym do pierwszego są „**Wirtualni użytkownicy nowoczesnych bibliotek...**” Piotra Karwasińskiego.

Wizerunek biblioteki to nie tylko biblioteka, bibliotekarz, ale przede wszystkim użytkownik. Współczesny użytkownik biblioteki to taki, który umie skorzystać z jej zasobów elektronicznych. Autor podaje, że użytkownik powinien stać się partnerem w bibliotece. Współpraca z nim, dążenie za jego oczekiwaniami, potrzebami jest nadrzędnym zadaniem biblioteki. Więc i bibliotekarz, ten współczesny powinien mieć: zdolności analityczne, umiejętność zarządzania rozproszonymi zasobami, kreatywność, samokształcenie oraz umieć wprowadzać innowacje. Znaleźć tutaj można pojęcie „użytkownika wirtualnego”, to nowy czytelnik, który z braku czasu, odległości nie chce się udać do biblioteki.<sup>1</sup> Zadaniem biblioteki stają się, więc uproszczone procedury w zapisie do biblioteki (poprzez komputer), rezerwacja pozycji, ich wypożyczanie, przeglądanie źródeł elektronicznych.

Następny referat nosi tytuł: „**Metody komunikacji elektronicznej między czytelnikiem a bibliotekarzem**”. Autorzy podają wyniki z przeprowadzonych badań 27 stron www bibliotek akademickich (7 posiadało formularz „zapytaj bibliotekarza”, 1 posiadała skype, 1 newsletter, 1 forum dyskusyjne) oraz 20 gminnych i miejskich bibliotek (3 miały gadu – gadu, 2 formularz „zapytaj bibliotekarza”).<sup>2</sup>

Autorzy podają, że najbardziej niedocenionym narzędziem komunikacji okazał się newsletter (są formą promocji oraz komunikacji). W referacie tym zabrakło nawiązania do bibliotek szkolnych, jak one funkcjonują, jak kształtują się ich kontakty z użytkownikiem, co swoim użytkownikom proponują?

Ostatnim referatem tej części są „**Nowe media w pracy nauczyciela – bibliotekarza**” autorstwa Jolanty Laskowskiej. W wstępie swoich rozważań autorka podaje, że nowoczesna biblioteka powinna być wyposażona w sprzęt komputerowy, nie tylko dostępny dla uczniów i nauczycieli, ale powinien służyć gromadzeniu, opracowywaniu, przechowywaniu i udostępnianiu informacji. Autorka podaje serwisy dla bibliotekarzy, z których można korzystać: EBIB, Serwis Informacyjny dla nauczycieli bibliotekarzy stworzony przez Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie, Bibliotekarz Szkolny firmy Vulcan oraz Interklasa.

---

<sup>1</sup> P.Karwasiński, Wirtualni użytkownicy nowoczesnych bibliotek-szansą rozwoju instytucji czy jej zagrożeniem [w:] Elektroniczny wizerunek biblioteki pod red.Mai Wojciechowskiej. Gdańsk 2008, s.22-25

<sup>2</sup> A.Aniszewska, K.Kant, Metody komunikacji elektronicznej między czytelnikiem a bibliotekarzem, [w:] Elektroniczny op.cit, s.52 – 53

Bibliotekarz szkolny to obecnie cenzor tego czego uczniowie potrzebują w zdobywaniu informacji. To on musi im uświadomić, że tak łatwo złamać prawo autorskie „ściągając” prace z Internetu. To na nim spoczywa „pierwsza” edukacja informatyczno – biblioteczna. Zadanie ukształtowania ucznia, które później zaowocuje chęcią odwiedzania biblioteki, uczestniczenia w jej życiu.

Część II zacząć wypada od artykułu **„Rola biblioteki w upowszechnianiu kształcenia ustawicznego w społeczeństwie wiedzy”** Joanny Putko. Autorka podaje, że ważnym zagadnieniem w kształceniu ustawicznym jest przede wszystkim samokształcenie. cele systemu samokształcenia to:

- Odświeżenie i aktualizacja wiedzy
- Wzbogacanie wiedzy
- Pogłębianie posiadanej wiedzy
- Przekwalifikowanie się
- Poszerzenie horyzontów wiedzy<sup>3</sup>

Szkoły wyższe są jednym z ważniejszych elementów systemu edukacji ustawicznej. Mowa również w artykule o e-learning – u tak mocno zakorzenionego w Polsce (jest to metoda nauczania na odległość). Główną zaletą tego typu nauczania jest to, że osoba ucząca się sama decyduje: jak, gdzie, kiedy i czego się uczyć.

Drugi referat tej części nosi tytuł **„Wpływ nowych technologii na organizację oddziałów informacji naukowej”** Anny Cież.

We wstępie autorka podaje podstawowe zadania oddziałów informacji naukowej, do których należy tworzenie i udostępnianie warsztatu informacyjnego, szkolenia, praca bibliograficzna oraz dokumentacyjna. W swoim artykule wymienia formy dotarcia do użytkownika jak: formularze elektroniczne (krótki czas oczekiwania, ułatwiają zadanie pytania oraz uzyskanie informacji), komunikatory internetowe (przesyłanie wiadomości pomiędzy komputerami). Rozszerzono ofertę usług on – line (można złożyć zamówienie poprzez przygotowane do tego celu formularze). Koniec referatu to rozważania na temat wpływu nowych technologii na pracę informacji naukowej oraz jej pracowników – bibliotekarzy. Nowe trendy wskazują współczesny rozwój bibliotekarza, co z kolei powoduje zmianę możliwości pracy placówki.

Ostatnim artykułem w tej części jest referat Agaty Walczak – Niewiadomskiej **„Bazy i systemy edukacyjne polskich bibliotek pedagogicznych”**.

---

<sup>3</sup> J.Putko, Rola biblioteki w upowszechnianiu kształcenia ustawicznego w społeczeństwie wiedzy, [w:] Elektroniczny op.cit., s.43

Autorka charakteryzuje funkcjonowanie stron www polskich bibliotek pedagogicznych. Jako kryterium do oceny brano przede wszystkim: łatwość wyszukiwania, zasoby internetowe, różnorodność usług bibliotecznych oraz estetyka strony. Do najlepszych należą strony Biblioteki Pedagogicznej w Toruniu oraz Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu. Prelegentka podaje zróżnicowaną typologię źródeł informacji o tematyce pedagogicznej. Jednocześnie dodaje, że serwisy edukacyjne winny być narzędziem codziennego użytku dla nauczycieli, psychologów i pedagogów.

Część III „Dobra” strona biblioteki.

W tej części rozważania należy zacząć od referatu pt. **„Standardy sieciowe w tworzeniu bibliotecznych witryn internetowych”** Agnieszki Pyry. Internet dał możliwość nieograniczonego informowania o bibliotece i jej zbiorach. To również narzędzie marketingowe oddziałujące na potencjalnych użytkowników. Standardami pisania stron zajmuje się W3C (technologie budowy oraz zawartość na stronach www). Strona ze standardami wg autorki jest trwalsza. Polecanym arkuszem do tworzenia jest arkusz stylów CSS – pozwala na oddzielenie od siebie wizualizacji od treści. Dobra strona jest dobrą wizytówką biblioteki: przejrzysta, uporządkowana, mająca w sobie treści merytoryczne.<sup>4</sup>

Następnym referatem jest **„Wizerunek biblioteki w Internecie na przykładzie witryn bibliotek holdingu WSB – 7”** Agnieszki Konczak.

Od początku powstania pierwszej WSB w Poznaniu do czasów obecnych ważnym elementem każdej z nich były biblioteki. W roku 2004 wprowadzono we wszystkich bibliotekach wewnętrzny serwis internetowy. Agnieszka Konczak przyznaje, że postanowiono opracować jednolitą witrynę internetową dla holdingu. Co nie obyło się bez trudności. Udało się i strona istnieje od roku 2006 ([www.wsb.pl](http://www.wsb.pl)). Pozwala to na pełną prezentację placówek, zasobów i usług. Jest ważnym elementem spójności jednostek i ich wizerunkiem.

Kolejnym artykułem poświęconym stronie internetowej jest **„Elektroniczny wizerunek Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego”**. Autorka podaje historię powstania pierwszej strony internetowej w roku 1999. Serwis BUR jest czytelny, użyteczny oraz często aktualizowany. Strona zawiera zakładkę „e – źródła” (każda baza ma swój link oraz opis dziedziny, zakresu i zasięgu). By polepszyć zakres usług stworzono dwie nowe bazy danych: Bibliografię Publikacji Pracowników Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Bibliografię Publikacji o Uniwersytecie Rzeszowskim. Pierwsza z nich zawiera opisy bibliograficzne prac

---

<sup>4</sup> A.Pyra; Standardy sieciowe w tworzeniu bibliotecznych witryn sieciowych [w:] Elektroniczny op.cit., s.75 - 80

naukowych, druga opisy bibliograficzne z prasy regionalnej, ogólnopolskiej związanej z działalnością Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Ostatnim artykułem w tej części jest **„Jak zarządzać stroną www. Doświadczenia na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie i Biblioteki Politechniki Krakowskiej”**. Autorki artykułu informują, że do stworzenia stron wykorzystano język PHP4. Nie zapomniano o funkcjonalności ale przede wszystkim skupiono się na tytule strony, pasku nawigacyjnym, układzie na stronie, grafice, stopce strony. Tworzenie strony to nie jest praca dla jednej osoby, to praca zespołu ludzi z ich doświadczeniem z czytelnikiem. Strony te są ciągle modyfikowane, dodawane są nowe zakładki. Autorka podaje (i trudno się z jej odczuciami nie zgodzić), że „strona biblioteki musi zawierać informacje przeznaczone głównie dla swoich użytkowników. Tu muszą się znaleźć się dane dotyczące korzystania ze zbiorów, jak się „poruszać” po bibliotece a także informacje o źródłach elektronicznych.”<sup>5</sup>

Część IV przeglądu nosi tytuł „Web 2.0 oraz jego narzędzia kreujące wizerunek biblioteki”.

Pierwszy artykuł nosi tytuł **„Rola narzędzi Web 2.0 w budowaniu wizerunku nowoczesnej biblioteki”**. Potocznie Web 2.0 to określenie serwisów internetowych, powstałych po 2001 roku. Autorzy podają, że najbardziej kojarzoną technologią z Web 2.0 jest technologia RSS – dzięki, której możemy pobierać z Internetu informacje za pomocą tzw. czytnika kanałów.

Informują nas również w ciekawy sposób o Tagach, tagowaniu - przez co rozumieć należy nadawanie słów kluczowych (odbywa się ono bez kontroli). Tagi są dla użytkowników oraz są przez nich tworzone. Autorzy piszą również, że rozwiązania Web 2.0 w bibliotece to najlepsza rzecz z możliwych. To dzięki RSS, Tagowaniu, forum, tworzeniu kont użytkowników biblioteka staje się instytucją na wskroś nowoczesną i chętną do współpracy.

Kontynuacją powyższego referatu będą rozważania pt. **„Blogi narzędziem marketingu w bibliotece”** Lidii Derfert – Wolf. Autorka podaje, że jednym z narzędzi Web 2.0 jest blog – witryna internetowa (wpisy datowane, ułożone chronologicznie). Może posiadać jednego lub kilku autorów. Tematyka wpisów różnorodna. Blogi weszły również do bibliotek. Stały się narzędziem do wydawania opinii, stały się źródłem informacji o bibliotece, jej zasobach, wydarzeniach z nią związanych. Stworzyć bloga to zaplanować strategię, której zagadnienia podaje autorka:

1. analiza sytuacji – ocena potrzeb i określenie grup odbiorców

---

<sup>5</sup> U. Cieraszevska, H. Juszczyk, Jak zarządzać stroną www. Doświadczenia Biblioteki Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie i Biblioteki Politechniki Krakowskiej [w:] Elektroniczny, op.cit., s.251

2. określenie celu projektu (zintegrowany czy niezależny)
3. wybór odpowiedniego oprogramowania
4. koszty
5. promocja przedsięwzięcia
6. zarządzanie treścią bloga
7. ocena<sup>6</sup>

Ostatnim artykułem tej części jest „**System Wiki jako nowe narzędzie warsztatu bibliotekarskiego**” Aleksandry Antoniewicz.

System Wiki jest serwisem internetowym, w tworzeniu którego może brać udział każdy użytkownik. Autorka podaje wady i zalety systemu. Do zalet należy: jego prostota, możliwość formatowania tekstu, dodawania własnych tekstów, łatwość wyszukiwania informacji, nie wymaga żadnego oprogramowania. Do wad należy brak kontroli nad wprowadzanym tekstem. Praktycznym zastosowaniem Wiki jest katalog on – line wraz z zasobami, ocenami, recenzjami i wypowiedziami na temat książek znajdującej się w konkretnej bibliotece. Następne zastosowanie to serwis informacyjny tworzony przez bibliotekarzy dla bibliotekarzy (np. Library Success). Może stać się encyklopedią np. Wikipedia – znaleźć w niej można informacje na każdy temat i z każdej dziedziny.

Rozważania zakończy część V pt „Komputeryzacja bibliotek – historia i teraźniejszość”

Rozważania końcowe należy zacząć od referatu autorstwa Ewy Chrzan „**Komputeryzacja bibliotek naukowych w Polsce: ewolucja**”. Autorka skupia uwagę na historii komputeryzacji bibliotek od początku lat dziewięćdziesiątych. Przygotowano w tym czasie projekty na komputeryzację bibliotek. Przypomina nam również o niekwestionowanej roli Anny Paluszkiewicz w tworzeniu polskiego oprogramowania dla bibliotek. Stworzono podwaliny pod Centralną Kartotekę Haseł Wzorcowych, Centralną Kartotekę Tytułów Czasopism oraz NUKAT (Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny) oraz przygotowano polskie wersje formatów MARC. Wydarzenia te stały się najważniejszymi w pracach poświęconych komputeryzacji bibliotek.

Kolejny artykuł tej części nosi tytuł „**Trójmiejski Zespół Biblioteczny jako przykład współpracy środowisk naukowych**” Jadwigi Ratkowskiej.

Historia powstania TZB sięga roku 1995, gdzie otrzymany grant został przeznaczony na skomputeryzowanie bibliotek, ich zasobów, udostępniania informacji o zbiorach.

---

<sup>6</sup> L.Derfert – Wolf, Blogi narzędziem marketingu w bibliotece [w:] Elektroniczny, op.cit., s.113 - 117

Autorka podaje, że w skład weszło dziewięć bibliotek naukowych Trójmiasta (obecnie jest 7) oraz przedstawia systemy poszczególnych bibliotek. I tak np.: Biblioteka Główna Politechniki Gdańskiej system VIRTUA – pozostałe biblioteki trójmiejskie również posiadają ten system. Zaletą tego systemu jest ujednolicenie zasad korzystania ze zbiorów, a użytkownik może przeszukiwać zbiory bibliotek jednocześnie.<sup>7</sup>

Rozważania dotyczące **Elektronicznego wizerunku biblioteki** są godne polecenia. Pozycję tę trzeba przeczytać uważnie, każdą stroną należy się z osobna zainteresować. Każdy referat właściwie traktuje o innej tematyce. Jednak między niektórymi z nich następuje korelacja. Jest zaadresowana do czytelnika zaawansowanego bibliotecznie oraz informatycznie. Brakuje jedynie informacji na temat PR sensu stricte związanego z biblioteką, jej miejscem w świadomości użytkownika.

Zabrakło miejsca dla oceny stanu komputeryzacji bibliotek szkolnych, które obecnie (dzięki działaniom EFS) zaczynają się komputeryzować. Wydaje się również zasadnym, aby omówić wybrane programy używane w bibliotekach: SOWA, MOL czy PROLIB.

W kilku referatach znaleźć można informacje na temat stanu współczesnych bibliotek, ich zasobów oraz zadań obecnie pełniących. Kontynuacją mogłyby się okazać rozważania na temat współczesnego wizerunku bibliotekarza (zawód, oczekiwania, edukacja).

Dzisiejszy bibliotekarz to osoba umiejąca nawiązać kontakt z użytkownikiem aktywnym, który stał się częścią procesu informacyjnego. To wszystko powoduje, że nowa biblioteka uznaje użytkownika jako równorzędnego partnera, daje mu spore kompetencje, dostrzega jego samodzielność.

---

<sup>7</sup> J.Ratkowska, Trójmiejski Zespół Biblioteczny jako przykład współpracy środowisk naukowych w zakresie komputeryzacji bibliotek: wady, zalety, propozycje rozwiązań normalizacyjnych [w:] Elektroniczny, op.cit. s.194 - 203